

ЯКІ ПОСЛУГИ МОЖНА ОТРИМАТИ БЕЗОПЛАТНО

Діти мають право на всі види правничих послуг від системи надання безоплатної правничої допомоги:

- первинну правничу допомогу — **консультації** юристів з будь-яких питань
- вторинну правничу допомогу — **допомогу зі зверненням до суду**, представництво інтересів, зокрема в судах, складення документів до суду для розв'язання різних життєвих ситуацій.

КОЛИ ДИТИНА МОЖЕ ДІЯТИ САМА, А КОЛИ ЛИШЕ РАЗОМ ІЗ БАТЬКАМИ

Отримати **консультацію юриста** діти будь-якого віку можуть самостійно.

Допомога **зі зверненням до суду**:

- до 14 років надається через законних представників (батьків, усиновлювачів, опікунів тощо)
- від 14 років — з деяких питань підлітки можуть звертатися самостійно.

КОЖНА ДИТИНА МАЄ ПРАВО НА БЕЗОПЛАТНУ ПРАВНИЧУ ДОПОМОГУ

**ВІД КОНСУЛЬТАЦІЙ ДО ПРЕДСТАВНИЦТВА ІНТЕРЕСІВ,
ЗОКРЕМА У СУДІ. ОТРИМАТИ ЦІ ПОСЛУГИ МОЖНА
ВІД СИСТЕМИ НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВНИЧОЇ
ДОПОМОГИ (БПД)**

ЯКЩО ДИТИНА Є УЧАСНИКОМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Дитина — потерпіла або свідок:

- щоб отримати послуги адвоката, до найближчого бюро правничої допомоги має звернутися її законний представник.

Дитина — в конфлікті з законом:

- для залучення адвоката дитині, яка є підозрюваною чи обвинуваченою, слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд виносять постанову чи ухвалу, яку направляють до центру з надання безоплатної правничої допомоги.

ЯК ЗВЕРНУТИСЯ ДО ЮРИСТІВ СИСТЕМИ НАДАННЯ БПД

- Телефонуйте за номером **0 800 213 103** (безкоштовно в межах України)
- Напишіть юристам у Telegram, Viber, Facebook, Instagram
- Або зверніться до найближчого **бюро правничої допомоги**.

З ЯКИХ ПИТАНЬ ПІДЛІТКИ МОЖУТЬ ЗВЕРТАТИСЯ САМОСТІЙНО З 14 РОКІВ

Діти мають право самостійно звернутися по вторинну правничу допомогу з деяких питань, зокрема:

- захисту прав та інтересів у зв'язку з неналежним батьківським вихованням
- позбавлення батьківських прав
- визнання батьківства
- скасування усиновлення чи визнання усиновлення недійсним
- неповнолітні батьки — щодо захисту прав та інтересів своєї дитини.

З ЯКИХ ПИТАНЬ ПІДЛІТКИ МОЖУТЬ ЗВЕРТАТИСЯ САМОСТІЙНО З 16 РОКІВ

До переліку **додаються** ще й питання про:

- надання права на шлюб
- розірвання шлюбу
- визнання шлюбу недійсним
- надання повної цивільної дієздатності.

ЩО ТАКЕ ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО

І чому це стосується дітей, навіть якщо їх «не чіпають».

Коли фізичної, моральної чи іншої шкоди систематично завдають найближчі люди — ймовірно, це ситуація домашнього насильства.

При цьому дитина вважається постраждалою, навіть тоді, коли є лише його свідком. Коли вона живе у домі, де лунають крики, є фізичне чи сексуальне насильство, навіть якщо воно не спрямоване безпосередньо на неї.

ЯК ДОРОСЛИМ ВІЯВЛЯТИ ТА ПРОТИДІЯТИ НАСИЛЬСТВУ ЩОДО ДІТЕЙ

КОЖНА ДИТИНА МАЄ ПРАВО НА ЗАХИСТ — І ВДОМА, І В ШКОЛІ, І В БУДЬ-ЯКОМУ СЕРЕДОВИЩІ, ДЕ ВОНА ЗРОСТАЄ. ТА, НА ЖАЛЬ, САМЕ ЦІ СЕРЕДОВИЩА ІНОДІ СТАЮТЬ ДЖЕРЕЛОМ БОЛЮ. ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО І БУЛІНГ (ЦЬКУВАННЯ) — РІЗНІ ЗА ФОРМОЮ, АЛЕ ПОДІБНІ ЗА НАСЛІДКАМИ: ОБИДВА РУЙНУЮТЬ БАЗОВЕ ВІДЧУТТЯ БЕЗПЕКИ, ЯКОГО ДИТИНА ГОСТРО ПОТРЕБУЄ ДЛЯ НОРМАЛЬНОГО РОЗВИТКУ.

ЯКІ СИГНАЛИ МОЖУТЬ СВІДЧИТИ ПРО ТЕ, ЩО ДИТИНА ПЕРЕЖИВАЄ ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО

- У молодших дітей — проблеми зі сном, нічні страхи, сльозливість
- У школярів — почуття провини, труднощі з навчанням, фізичні скарги
- У підлітків — замкненість, самоушкодження, конфлікти, вживання алкоголю/психоактивних речовин.

ЯК ДІЯТИ, ЩОБ ДОПОМОГТИ ДИТИНІ

Якщо вам стало відомо, що дитина систематично є свідком домашнього насильства чи воно вчиняється щодо неї, повідомте про це:

- службу у справах дітей того населеного пункту, де проживає дитина
- чи на Національну дитячу гарячу лінію **0 800 500 225**
- на Національну гарячу лінію з протидії домашньому насильству **116 123** чи **0 800 500 335** (дзвінки безкоштовні)
- чи в поліцію **102**.

По юридичну підтримку можна звернутися до державної системи надання безкоштовної правничої допомоги.

ЯК ДОРОСЛИМ ВІЯВЛЯТИ ТА ПРОТИДІЯТИ НАСИЛЬСТВУ ЩОДО ДІТЕЙ

КОЖНА ДИТИНА МАЄ ПРАВО НА ЗАХИСТ — І ВДОМА, І В ШКОЛІ, І В БУДЬ-ЯКОМУ СЕРЕДОВИЩІ, ДЕ ВОНА ЗРОСТАЄ. ТА, НА ЖАЛЬ, САМЕ ЦІ СЕРЕДОВИЩА ІНОДІ СТАЮТЬ ДЖЕРЕЛОМ БОЛЮ. ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО І БУЛІНГ (ЦЬКУВАННЯ) — РІЗНІ ЗА ФОРМОЮ, АЛЕ ПОДІБНІ ЗА НАСЛІДКАМИ: ОБИДВА РУЙНУЮТЬ БАЗОВЕ ВІДЧУТТЯ БЕЗПЕКИ, ЯКОГО ДИТИНА ГОСТРО ПОТРЕБУЄ ДЛЯ НОРМАЛЬНОГО РОЗВИТКУ.

БУЛІНГ (ЦЬКУВАННЯ)

Булінг від конфлікту відрізняється:

- систематичністю
- наявністю сторін (кривдник, потерпілий, спостерігачі)
- умисністю дій для заподіяння шкоди.

Він може мати різні форми і виявлятися **офлайн** чи в **цифровому середовищі** як:

- насмішки, ігнорування, агресія
- штовхання, тілесні ушкодження, пошкодження одягу чи особистих речей
- поширення контенту принизливого змісту в інтернеті.

ОЗНАКИ В ПОВЕДІНЦІ

Коли дитина стає мішенню булінгу — принижень, тиску чи агресії в освітньому середовищі, вона не завжди скаже про це прямо. **Але її поведінка змінюється.**

Ось деякі ознаки:

- замкненість або надмірна агресивність
- небажання йти до школи
- зниження оцінок, втрата інтересу до улюблених занять
- спроби уникати спілкування, страх бути самій/самому.

КУДИ ЗВЕРТАТИСЯ ПО ДОПОМОГУ

Якщо ваша дитина постраждала від булінгу або вам стало відомо про таку ситуацію, варто звернутися:

- **до керівника закладу освіти** — він зобов'язаний реагувати на випадки булінгу
- **до системи надання БПД** по юридичну підтримку
- **до поліції** — особливо якщо є загроза життю або здоров'ю.

За булінг передбачено штраф від 850 до 1700 грн або громадські роботи на строк від 20 до 40 годин. За повторне вчинення відповідальність більша.

ЯК ЗРОЗУМІТИ, ЩО ДИТИНУ МОЖУТЬ ЦЬКУВАТИ В ІНТЕРНЕТІ

- менше спілкується з однокласниками, друзями чи родиною
- не хоче відвідувати школу або інші місця, де є однолітки
- різко або часто змінюється настрої
- стає замкнутим (-ою), безпідставно тривожиться
- менше часу перебуває в інтернеті
- раптово зник інтерес до улюблених занять чи хобі
- нервозність, головний біль, біль у животі або порушення сну.

ЩО РОБИТИ

- підтримайте дитину. Вислухайте її та не засуджуйте
- збережіть докази. Зробіть скріншоти повідомлень, коментарів або інших матеріалів, які підтверджують факт онлайн-цькування
- заблокуйте кривдника
- повідомте адміністрацію платформи. Поскаржтеся та повідомте про булінг у соцмережі
- за потреби змініть номер телефону
- створіть безпечний профіль
- не обмежуйте доступ до інтернету та не забирайте гаджети
- навчіть дитину захищати особисту інформацію.

КІБЕРБУЛІНГ: ЯК РОЗПІЗНАТИ, ЩО РОБИТИ ТА КУДИ ЗВЕРТАТИСЬ

**КІБЕРБУЛІНГ — ЦЕ БУЛІНГ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ
ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ. ВАЖЛИВО ВЧАСНО
ПОМІТИТИ ОЗНАКИ КІБЕРБУЛІНГУ ТА ЗНАТИ, ЯК
ПРАВИЛЬНО ДІЯТИ, ЩОБ ПІДТРИМАТИ ДИТИНУ І
ЗУПИНИТИ ОНЛАЙН-ЦЬКУВАННЯ.**

ДІТИ, ЯКІ ОПИНИЛИСЯ В СИТУАЦІЇ КІБЕРБУЛІНГУ АБО СТАЛИ ЙОГО СВІДКАМИ, МОЖУТЬ ЗВЕРНУТИСЬ

- до батьків
- до вчителя, соціального педагога або практичного психолога
- до поліцейського, закріпленого за закладом освіти (за наявності)
- на Національну гарячу лінію для дітей та молоді — 116-111 або 0 800 500 225.

ДИТИНА ПОТРАПИЛА В СИТУАЦІЮ, ПОВ'ЯЗАНУ З КІБЕРБУЛІНГОМ

Можна звернутися до:

- Керівника навчального закладу
- Національної поліції України
- Служби освітнього омбудсмена
- Системи надання безоплатної правничої допомоги — 0 800 213 103.

ВИДИ БУЛІНГУ

Закон визначає булінг як дії, що вчиняються стосовно дитини або дитиною стосовно інших учасників освітнього процесу і полягають у:

- **психологічному** (погрози, шантаж, принизливі погляди)
- **фізичному** (штовхання, підніжки, нанесення тілесних ушкоджень)
- **економічному** (крадіжки, пошкодження одягу чи особистих речей)
- **сексуальному** насильстві (образливі рухи тіла, зйомки в роздягальнях, образи сексуального характеру).

Розрізняють також **кібербулінг** — цькування із застосуванням електронних комунікацій (залякування та шантаж через повідомлення в соцмережах, публікація фото та відео принизливого змісту).

ТИПОВІ ОЗНАКИ БУЛІНГУ

Однак не завжди насильство в освітніх закладах є булінгом. До типових ознак булінгу належать:

- **систематичність** (повторюваність)
- **наявність сторін** (кривдник, потерпілий, можуть бути спостерігачі)
- наслідком дій кривдника могла бути чи була **заподіяна шкода** психічному або фізичному здоров'ю потерпілого.

За вчинення булінгу передбачена адміністративна відповідальність — **громадські роботи або штраф від 850 до 1700 грн. За повторне вчинення відповідальність буде більшою.**

БУЛІНГ: ОЗНАКИ ТА КУДИ ЗВЕРТАТИСЬ

БУЛІНГ — ЦЕ ЦЬКУВАННЯ, З ЯКИМ ЧАСТО СТИКАЮТЬСЯ ДІТИ У ШКОЛІ. ОБРАЗИ, ПОГРОЗИ, СТУСАНИ ЧИ ІГНОРУВАННЯ — УСЕ ЦЕ ЙОГО ПРОЯВИ.

КУДИ ЗВЕРТАТИСЯ ПО ДОПОМОГУ

- до керівника закладу освіти
- до поліції
- проконсультуватися можна, зателефонувавши на Національну гарячу лінію для дітей та молоді **116 111**.

ЯК ОТРИМАТИ ДОПОМОГУ ВІД ЮРИСТІВ СИСТЕМИ НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВНИЧОЇ ДОПОМОГИ

- Телефонуйте за номером **0 800 213 103** (безкоштовно в межах України)
- Напишіть юристам у Telegram, Viber, Facebook, Instagram
- Або зверніться до найближчого **бюро правничої допомоги**

Посилання на контакти — в описі до карток.

ДОГОВІР МІЖ БАТЬКАМИ

Батьки можуть домовитися про участь у вихованні дитини. Це можна зробити **усно** або зафіксувати умови в **письмовому договорі**. Договір має бути посвідчений у нотаріуса.

У договорі можна **визначити**:

- графік спілкування з дитиною
- фінансові зобов'язання
- обов'язки кожного з батьків тощо.

У разі **невиконання** договору — винна сторона відшкодовує матеріальну та моральну шкоду.

МЕДІАЦІЯ

Якщо батькам складно домовитися самостійно, вони можуть скористатися медіацією.

Медіація — це позасудова процедура врегулювання питання, під час якої сторони за допомогою одного чи декількох медіаторів намагаються запобігти виникненню або врегулювати конфлікт (спір) шляхом переговорів.

За її результатами сторони можуть зафіксувати досягнуті домовленості у письмовій угоді.

СПІЛЬНА ДИТИНА—СПІЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

МАТИ ТА БАТЬКО МАЮТЬ ОДНАКОВІ ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ ЩОДО ДИТИНИ, НЕЗАЛЕЖНО ВІД ТОГО, ЧИ БУЛИ ВОНИ У ШЛЮБІ, ЧИ НІ. РОЗЛУЧЕННЯ АБО ОКРЕМЕ ПРОЖИВАННЯ — НЕ СКАСОВУЄ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ. ДИТИНА ЗАЛИШАЄТЬСЯ СПІЛЬНОЮ, А ВИХОВАННЯ — СПІЛЬНИМ ОBOB'ЯЗКОМ.

ТОЙ ІЗ БАТЬКІВ, ХТО ЖИВЕ ОКРЕМО, МАЄ ПРАВО БРАТИ УЧАСТЬ У ВИХОВАННІ ТА СПІЛКУВАТИСЯ З ДИТИНОЮ, А ІНШИЙ НЕ МАЄ ПРАВА ЦЬОМУ ПЕРЕШКОДЖАТИ, ЯКЩО ЦЕ НЕ ШКОДИТЬ ДИТИНІ.

ЯКЩО ДОМОВИТИСЯ НЕ ВДАЄТЬСЯ

Спір між батьками щодо виховання чи спілкування з дитиною **може бути вирішений**:

- органом опіки та піклування
- судом.

У кожному випадку враховуються **найкращі інтереси дитини**.

ЯК ДІЄ ОРГАН ОПІКИ ТА ПІКЛУВАННЯ

За заявою одного з батьків:

- вивчає умови проживання обох батьків
- оцінює ставлення до дитини
- враховує інші важливі обставини.

Визначає **графік спілкування і способи участі у вихованні** для того з батьків, хто проживає окремо.

Рішення є **обов'язковим** для виконання. За ухилення — відшкодування матеріальної та моральної шкоди.

КОЛИ ЗВЕРТАТИСЯ ДО СУДУ

Якщо один з батьків перешкоджає спілкуванню з дитиною, зокрема не виконує рішення органу опіки.

Суд може **визначити**:

- графік і форму спілкування з дитиною
- місце та час зустрічей
- можливість спільного відпочинку тощо.

Враховують інтереси дитини, її вік та здоров'я, прихильність до батьків, ставлення батьків до своїх обов'язків, наявність у них шкідливих звичок, психічний стан тощо.

У разі **ухилення** від виконання рішення суду — можливе **стягнення шкоди** або **зміна місця проживання дитини**.

ЧОМУ ФІЗИЧНІ ПОКАРАННЯ ШКОДЯТЬ ДИТИНІ

- моделюють та схвалюють агресивну поведінку
- вчать, чого робити не можна, але не пропонують альтернатив
- кривдять, провокують гнів і протистояння, посилюють страх
- можуть посилити боротьбу за владу між дитиною та дорослим
- можуть викликати у дітей негативну динаміку у стосунках із батьками чи опікунами.

ФІЗИЧНІ ПОКАРАННЯ :ВПЛИВ НА ДИТИНУ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДОРΟΣЛИХ

ФІЗИЧНІ ПОКАРАННЯ БОЛІСНІ ДЛЯ ДІТЕЙ ЯК ФІЗИЧНО, ТАК І ЕМОЦІЙНО.

Тілесні покарання — це жорстоке поводження з дитиною, за яке передбачено відповідальність.

За домашнє насильство батькам або особам, які їх замінюють, загрожує покарання у вигляді накладення штрафу **від 510 до 1020 грн** або громадські роботи на строк **від 40 до 50 годин**, або адміністративний арешт на строк **від 2 до 10 діб**.

За фізичні покарання у вигляді побиття дитини та нанесення їй тілесних ушкоджень будь-якої тяжкості, **відповідальність настає за загальними положеннями Кримінального кодексу України**.

КУДИ ЗВЕРТАТИСЯ ПО ДОПОМОГУ

Якщо ви стали свідком насильства стосовно дитини, варто звернутися:

- до поліції (зателефонувати 102 або особисто до відділку)
- до служби у справах дітей
- на національну дитячу гарячу лінію 0 800 500 225
- на національну гарячу лінію з протидії домашньому насильству 116 123 чи 0 800 500 335
- до системи надання безоплатної правничої допомоги за телефоном 0 800 213 103.

СИСТЕМА НАДАННЯ БПД НАДАЄ ПРАВНИЧУ ПІДТРИМКУ ДІТЯМ ТА СВІДКАМ НАСИЛЬСТВА, яке вчинено щодо дітей, зокрема:

- консультацію юриста
- інформацію щодо подальших кроків
- допомогу у складенні заяви до поліції.

Діти мають право на **всі види правничих послуг** від системи надання БПД.

ЩО ПОКАЗУЄ СТАТИСТИКА 2025 РОКУ

У 2025 році система надання БПД зареєструвала майже **4 тисячі звернень від дітей або в інтересах дітей**.

У **2,8 тисяч випадків** надавалась допомога зі зверненням до суду.

Найбільше звернень у Житомирській, Одеській та Дніпропетровській областях.

З ЯКИМИ ПИТАННЯМИ ЗВЕРТАЮТЬСЯ ДО ЮРИСТІВ

- надання права на шлюб
- стягнення аліментів з одного з батьків
- визначення місця проживання дитини
- прийняття спадщини
- залучення захисника/представника у кримінальній справі тощо.

ЮРИСТ ДЛЯ ДИТИНИ

КОЖНА ДИТИНА МАЄ ПРАВО НА БЕЗОПЛАТНУ ПРАВНИЧУ ДОПОМОГУ — ВІД КОНСУЛЬТАЦІЙ ДО ПРЕДСТАВНИЦТВА ІНТЕРЕСІВ, ЗОКРЕМА У СУДІ. УТИМ, НАВІТЬ БАТЬКИ НЕ ЗАВЖДИ ОБІЗНАНІ ПРО ЦЕ ПРАВО І ПРО ТЕ, ЯК НИМ СКОРИСТАТИСЯ.

КОЛИ ДИТИНА МОЖЕ ДІЯТИ САМА, А КОЛИ ЛИШЕ РАЗОМ ІЗ БАТЬКАМИ

Отримати **консультацію юриста** діти будь-якого віку можуть самостійно.

Допомога зі **зверненням до суду**:

- до 14 років надається через законних представників (батьків, усиновлювачів, опікунів тощо)
- від 14 років — з деяких питань підлітки можуть звертатися самостійно.

ЯКЩО ДИТИНА Є УЧАСНИКОМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Дитина — потерпіла або свідок:
щоб отримати послуги адвоката, до найближчого бюро правничої допомоги має звернутися її законний представник.

Дитина — в конфлікті з законом:
для залучення адвоката дитині, яка є підозрюваною чи обвинуваченою, слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд виносять постанову/ухвалу, яку направляють до центру з надання безоплатної правничої допомоги.

ЯК ЗВЕРНУТИСЯ ДО СИСТЕМИ НАДАННЯ БПД

- Телефонуйте за номером 0 800 213 103 (безкоштовно в межах України)
- Напишіть юристам у Telegram, Viber, Facebook, Instagram
- Або зверніться до найближчого бюро.

Посилання на контакти — в описі до карток.

